

■ Kuolleita

Professori, akateemikko Ragnar Granit

Kolmas 'suomalainen' nobelisti

Suomalaissyntyinen professori *Ragnar Arthur Granit*, joka 1967 jakoi lääketieteen Nobel-palkinnon yhdessä kahden amerikkalaisen tiedemiehen kanssa, on kuollut 90-vuotiaana Tukholmassa.

Hän oli syntynyt 30. lokakuuta 1900, virallisten tietojen mukaan Riihimäellä, oman myöhemmän todistuksensa mukaan Helsingin pitäjässä.

Ragnar Granit — lääkäri ja fysiologi, suomenruotsalaisen sivustyneistön jäsen — ehti luoda professorin virkaan yltäneen tieteellisen uran Suomessa jo ennen toista maailmansotaa.

Hän siirtyi kuitenkin 1940 Ruotsiin, otti uuden kotimaansa kansalaisuuden ja eli siellä viisi vuosikymmentä tunnustettuna tiedemiehenä. Hänen pitkä uransa huipentui Nobel-palkintoon — kolmantena suomalaisena, F. E. Sillanpään (1939 kirjallisuudessa) ja A. I. Virtasen (1945 kemiassa) jälkeen.

Palkinnon aikoihin Granitiin kohdistui Suomesta muittenkin kuin akateemisten piiriin kiin-

nostus ja pohdittiin, kummalle maalle kunnia oikein kuului. Granit itse oli aina diplomaattinen ja totesi: se on fifty-fifty.

Vielä elämän loppuvuosinakin hänelle tuli aamupostissa *Hufvudstadsbladet* ja suomenruotsalainen korostus puheessa oli aito. Kun kesät kuuluivat merikapteeni-isönsä sukuperua olevassa Korp-poon talossa, laajan suvun ympäröimänä, Granitin siteet erityisesti ruotsinkieliseen Suomeen olivat kiinteät ja pysyvät. ”Kesäisin olen suomalainen, talvisin ruotsalainen”, hän aina pyydettäessä määritteli.

Oulunkylässä lapsuutensa viettänyt Ragnar Granit tuli ylioppilaaksi 1919 Helsingin Ruotsalaisesta normaalilyseosta, valmistui filosofian kandidaatiksi 1922 ja lääketieteen kandidaatiksi 1924.

Jo 1927 hän väitteli lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi. Hän opiskeli Saksassa, Englannissa ja Yhdysvalloissa ja oli Helsingin yliopistossa dosenttina 1929–37.

1935 Granit ryhtyi hoitamaan viransijaisena Helsingin yliopis-

ton ruotsinkielistä fysiologian professuuria ja toukokuussa 1937 hänet nimitettiin virkaan vakinaiseksi.

Kolmen vuoden kuluttua Granit kuitenkin muutti Ruotsiin Tukholman Karoliinisen instituutin neurofysiologian osaston johtajaksi ja johti vuodesta 1946 myös Nobel-instituuttia. Hän jäi professorin virastaan eläkkeelle 1967.

Talvisodan päätyttyä Granit sai tarjouksen sekä Yhdysvalloista Harvardista että Tukholmasta ja valitsi jälkimmäisen. Hänen erikoisalansa oli alkujaan näön fysiologia ja verkkokalvotutkimus, mutta hän siirtyi neurofysiologiaan ja tutkimaan ruumiinosien liikkeiden motoriikkaa.

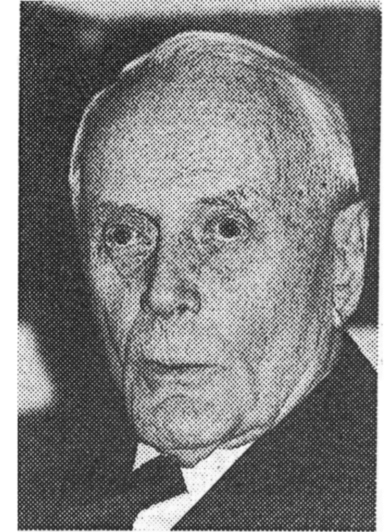
Lääketieteen Nobel-palkinnon Granit jakoi 1967 yhdessä amerikkalaisten professorien, biofyytikko Haldan Keffer Hartlinen ja biokemisti George Waldin kanssa. Hän tulkitsi palkinnon tunnustukseksi pitkälle uralleen Karoliinisessa instituutissa.

Virallisena perusteena oli eri-

tyisesti hänen 1940-luvun lopulla valmistunut silmän kemiallisia ja fysiologisia toimintoja koskeva tutkimuksensa, joka perustui ”nuoruuden tutkimustyöhön”, kuten hän itse aikanaan luonnehti. Kun lääketieteen Nobelin ratkaisee sama laitos, jonka palveluksessa Granit pitkään oli, hän itse oli peräti 21 kertaa päättämässä muiden palkitsemisesta.

Granit oli yhtä lailla luonnontieteilijä kuin humanistikin. Hän sai lääketieteen tai filosofian kunnia-tohtorin arvon yli kymmenestä yliopistosta — mm. 1980-luvulla Helsingistä.

Hän oli monien tiedeakatemioitten, esimerkiksi Englannin kuulun Royal Societyn, jäsen ja mm. sai 1961 arvostetun norjalaisen Anders Jahre -palkinnon, joka tuolloin jaettiin toista kertaa. Entinen kotimaa Suomi palkitsi häntä vasta varttuneessa iässä: Suomen Leijonan ritarikunnan ensimmäisen luokan komentajamerkillä 1968 ja akateemikon arvolla 1985.

Ragnar Granit

Vuonna 1989 Granit toimi Helsingissä järjestetyn suuren kansainvälisen fysiologikongressin kunniaapresidenttinä.

Granit oli erittäin tuottelias tieteellinen kirjoittaja. 1941 julkaistiin Ruotsissa hänen pakina- ja esseekokoelmansa ”Ung mans väg till Minerva”, joka on tänä vuonna ilmestymässä suomeksi, sekä 1984 muistelmateos ”Hur det kom sig. Forskarminnen och motiveringar.”